

ΕΝΟΤΗΤΑ 28

Βία - Εγκληματικότητα - Νεανική Παραβατικότητα

A1. α.

1 - ζ, 2 - ε, 3 - α, 4 - β, 5 - στ, 6 - γ, 7 - θ, 8 - δ, 9 - ι, 10 - η.

A1. β. (ενδεικτικά)

1. «Λέμε ΟΧΙ στον εκφοβισμό!»
2. «Μην αφήνεις τον εκφοβισμό να νικήσει - Στηρίξου στους φίλους σου και στους καθηγητές!»
3. «Σχολείο χωρίς φόβο, κοινωνία χωρίς μίσος - Κάνε τη διαφορά!»

A2.

καταστολή - β, ανομία - γ, παρεκτροπή - α, στιγματίζω - α, βαναυσότητα - β, κύρωση - γ, ειδικής - α, παρο-
ξυσμός - β, συγγόνος - γ, σωφρονισμός - α

A3. α.

1. παραβατική ≠ νόμιμη, 2. κανονική ≠ παράτυπη, 3. προφανές ≠ άδηλο, 4. επιβοηθητικά ≠ υπονομευτικά,
5. πολυπαραγοντικό ≠ μονοδιάστατο, 6. ξένο ≠ οικείο, 7. απορρίψουν ≠ αποδεχτούν, 8. παρεκκλίνουσες ≠
νόμιμες, 9. παρανομίας ≠ νομιμότητας, 10. αδιάφορους ≠ ευαίσθητους 11. έντονο ≠ ασθενές, 12. στοχευμένες
≠ άστοχες.

A3. β.

i. 1 - γ, 2 - ε, 3 - η, 4 - στ, 5 - α, 6 - ζ, 7 - δ, 8 - β

ii.

1. Η **παραβατική συμπεριφορά** των μαθητών αυξάνεται, όταν το σχολικό περιβάλλον δεν προσφέρει σαφή όρια και υποστήριξη.
2. Οι αρχές ερευνούν την **εγκληματική δράση** της ομάδας που δραστηριοποιούνταν στη γειτονιά το τελευταίο διάστημα.
3. Η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού **αποτρεπτικού μηχανισμού** μπορεί να μειώσει σημαντικά περιστατικά βίας.
4. Για πολλά παιδιά, ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί μια βαθιά **τραυματική εμπειρία** που αφήνει μόνιμα σημάδια.
5. Ο **τραγικός απολογισμός** της ανεξέλεγκτης βίας άφησε πίσω του βαθιά κοινωνικά τραύματα και μια κοινότητα που αναζητά απαντήσεις.
6. Ο **διαδικτυακός εκφοβισμός** μπορεί να πλήξει σοβαρά την αυτοεκτίμηση των νέων και να τους προκαλέσει ψυχικά τραύματα.
7. Μια **προσβλητική ανάρτηση** με υβριστικό περιεχόμενο είναι συχνά το πρώτο βήμα για τον διαδικτυακό εκφοβισμό.
8. Η **σωματική κακοποίηση** αποτελεί σοβαρό ποινικό αδίκημα και απαιτεί άμεση προστασία του θύματος.

B1.

Ο μύθος της φιλικής, συναισθηματικής, λειτουργικής οικογένειας έχει **διαψευσθεί** από διάφορα συμπτώματα **αποδιοργάνωσης**, ανάμεσα στα οποία πρωταρχική θέση καταλαμβάνει η βία. Η βία στο σπίτι δεν **συγκροτεί** ένα ενιαίο «παράδειγμα». Είναι ένας όρος που αναφέρεται σε διαφορετικές εμπειρίες κι **επιδέχεται** πολλές ερμηνείες. Βιολογία, ψυχολογία, ψυχανάλυση, κοινωνιολογία, ρόλοι και πολιτιστικό **περιβάλλον** επιχειρούν

να δώσουν μία κοινά αποδεκτή απάντηση, αλλά μάλλον γενικεύουν, καθώς η ίδια η έννοια της οικογένειας διευρύνεται ή **συρρικνώνεται** κατά περίπτωση κι εποχή. Η ενδοοικογενειακή βία παραμένει ένα αρνητικό κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο που άλλοτε συνδέεται με την επιβολή εξουσίας κι άλλοτε με την απώλεια ελέγχου. Παρά τις **δυσχέρειες** ορισμού και οριοθέτησης το iter criminis περιλαμβάνει πολλές φάσεις (εντάσεις, κρίσεις, συμφιλιώσεις κλπ.) ή **αμφίθυμα** αισθήματα, αλλά ακόμα κι όταν οι **αναπαραστάσεις** και βιώσεις είναι διαφορετικές στον κάθε **συμμετέχοντα** τούτο δεν σημαίνει ότι η Πολιτεία επιτρέπεται να μην παρεμβαίνει και η κοινωνία να σιωπά.

B2.

1η παράγραφος («Συνήθως παρατηρούμε...απλά διαφέρουν»):

Τρόποι Πειθούς: Επίκληση στη Λογική του δέκτη και επίκληση στο Συναίσθημα.

Μέσα Πειθούς: (Λογική) – Επιχείρημα: «Συνήθως παρατηρούμε...απλά διαφέρουν»: Στη θεματική περίοδο δίνεται ο ισχυρισμός/θέση της συντάκτριας ότι θύματα σχολικού εκφοβισμού πέφτουν παιδιά που αδυνατούν να προστατέψουν τον εαυτό τους γιατί είναι ή νιώθουν αδύναμα σωματικά και ψυχολογικά «Συνήθως παρατηρούμε...ψυχολογικά». Στα σχόλια αποδεικνύεται και εξηγείται αυτή η θέση με την παράθεση παραδειγμάτων/κατηγοριών τέτοιων παιδιών (τεκμήρια), όπως είναι τα εσωστρεφή, ανασφαλής και με χαμηλή αυτοεκτίμηση παιδιά «Πρόκειται, δηλαδή, για παιδιά...διαφέρουν». Τεκμήριο αποτελεί και η εμπειρική αλήθεια/διαπίστωση «Συνήθως παρατηρούμε ότι θύματα του σχολικού εκφοβισμού πέφτουν παιδιά ή και έφηβοι που δεν μπορούν να προστατέψουν τον εαυτό τους, επειδή είναι πιο αδύναμα σωματικά ή ψυχολογικά».

(Συναίσθημα): Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις («αδύναμα», «χαμηλή αυτοεκτίμηση», «ανασφάλεια», «εσωστρέφεια»), οι οποίες δίνονται στο ευρύτερο πλαίσιο της περιγραφής των παιδιών που πέφτουν θύματα εκφοβισμού και σημείο στίξης (θαυμαστικό) («διαφέρουν!») που υποδηλώνει την συναισθηματική αντίδραση της συντάκτριας και την αποδοκιμασία της για τον εκφοβισμό παιδιών που είναι «διαφορετικά».

2η παράγραφος («Ο θύτης...τον εαυτό του [...])»)

Τρόποι Πειθούς: Επίκληση στη Λογική του δέκτη και επίκληση στο Συναίσθημα.

Μέσα Πειθούς: (Λογική): Επιχείρημα: «Επιπλέον, ο θύτης θεωρεί «μαγκιά» και ανωτερότητα, αίσθηση εξουσίας τη διαφορετική αυτή συμπεριφορά που του δίνει ευχαρίστηση, καθώς νιώθει ότι καταξιώνεται στα μάτια των συμμαθητών του, χωρίς βέβαια να μπορεί να αντιληφθεί το παράλογο της κατάστασης, καθώς «μαγκιά» δεν είναι η επιβολή στον αδύναμο, εφόσον δεν μπορεί εκείνος να υπερασπιστεί τον εαυτό του.[...], μέσω του οποίου η συντάκτρια του κειμένου επιχειρεί να ερμηνεύσει τη στάση του θύτη, αναδεικνύοντας τους λόγους που τον ωθούν να εκφοβίσει αδύναμους /ες συμμαθητές/τριες του. Ενδεικτική εδώ είναι η χρήση των αιτιολογικών συνδέσμων και εκφράσεων «καθώς», «εφόσον», «χωρίς να μπορεί».

Τεκμήριο: Αποτέλεσμα ερευνών («Ερευνες έχουν δείξει ότι ο θύτης προέρχεται συχνά από οικογένεια, όπου η βία σωματική, λεκτική ή ακόμη και συναισθηματική είναι παρούσα. Πρόκειται δηλαδή...τρόπους συμπεριφοράς.»), μέσω του οποίου τεκμηριώνεται ο ισχυρισμός ότι η οικογένεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του παιδιού – θύτη και προσδίδεται αξιοπιστία και εγκυρότητα στα λεγόμενα της συντάκτριας.

(Συναίσθημα): Περιγραφή του προφίλ του θύτη με συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις («Ο θύτης είναι συνήθως πιο ισχυρός...επιβολής και ταπείνωσης του θύματος»).

Χρήση λέξεων προφορικού λόγου/νεανικού λεξιλογίου («μαγκιά») και διατύπωση σχολίου της συντάκτριας του κειμένου («χωρίς βέβαια να μπορεί να αντιληφθεί το παράλογο της κατάστασης, καθώς «μαγκιά» δεν είναι η επιβολή στον αδύναμο, εφόσον δεν μπορεί εκείνος να υπερασπιστεί τον εαυτό του.»)

Συνολικά, διαπιστώνεται η διαπλοκή μέσων της Λογικής και του Συναισθήματος με στόχο και αποτέλεσμα την εύστοχη και επαρκή ερμηνεία του ρόλου των δύο πρωταγωνιστών του σχολικού εκφοβισμού.

B3.

Ως προς τη δομή του κειμένου:

Το ερώτημα **προαναγγέλλει** και οριοθετεί το θέμα του κειμένου, εισάγοντας τον **διάλογο** γύρω από την πραγ-

ματική έκταση της νεανικής παραβατικότητας και την αληθινή φύση του προβλήματος. Παράλληλα, λειτουργεί ως στοιχείο **συνοχής** ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο, εφόσον τις συνδέει **νοηματικά**. Έχει **μεταβατικό** ρόλο και βοηθά τον αναγνώστη να παρακολουθήσει τη **συλλογιστική** πορεία του κειμένου.

Ως προς το ύφος που διαμορφώνει:

Το ερώτημα διαμορφώνει κριτικό και **στοχαστικό** ύφος, εφόσον υπογραμμίζει την ανάγκη **αμφισβήτησης** των επιφανειακών πληροφοριών των ΜΜΕ και των επίσημων δηλώσεων. Ταυτόχρονα, δίνει **διαλογικό** τόνο στο κείμενο και ύφος **οικείο**, άμεσο, ζωντανό, παραστατικό.

Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη:

Κεντρίζει την **προσοχή** και το ενδιαφέρον του αναγνώστη, **προκαλώντας** τον να σκεφτεί και να αμφισβητήσει τις πρώτες πληροφορίες που παρουσιάστηκαν από τα ΜΜΕ. Δημιουργεί έναν **δίαυλο** επικοινωνίας μαζί του, καθώς το ερώτημα λειτουργεί ως προσωπική **πρόσκληση** στον διάλογο, αυξάνοντας την αίσθηση αυθεντικότητας και εμπλοκής του αναγνώστη. Τέλος, **κινητοποιεί** συναισθηματικά τον δέκτη και τον **ωθεί** να αναλογιστεί το σοβαρό αυτό θέμα της νεανικής παραβατικότητας.

B4.

1. Εξωτερικά χαρακτηριστικά: α. Τίτλος που συνοψίζει το θέμα: «Η εγκληματικότητα δεν «ξαποσταίνει»». β. Αρθρογράφος, πηγή δημοσίευσης (Μαρία Κατσούνακη, Kathimerini).

2. Περιεχόμενο: Ανάλυση ενός επίκαιρου κοινωνικού φαινομένου (εγκληματικότητα στην Αθήνα), το οποίο παρουσιάζεται με πληροφοριακά και αντικειμενικά στοιχεία → Παρουσίαση γεγονότων (ληστείες, βομβιστική επίθεση) και δηλώσεων των αρχών. Τέλος, γίνεται σύνδεση της επικαιρότητας με γενικότερα κοινωνιολογικά ζητήματα.

3. Γλώσσα: Αναφορική κατά κύριο λόγο με παρουσία όρων από επίσημες δηλώσεις και εγκληματολογική ορολογία («σημείο κορεσμού», «ενισχυμένη αστυνόμευση»). Συνδυασμός απλών περιγραφών («αλληπάλληλες ένοπλες ληστείες») και σύνθετων αναλυτικών προτάσεων («Το καθημερινό άθροισμα μικρών ή μεγάλων εκδηλώσεων ανομίας...»). Σε κάποια σημεία η γλώσσα είναι συνυποδηλωτική («Το ανησυχητικό είναι ότι η βία και η εγκληματικότητα δεν «ξαποσταίνουν» ακόμη κι όταν μεσολαβούν διαστήματα χωρίς γεγονότα. Ούτε βρίσκονται εν υπνώσει. Ανασυγκροτούνται και εξορμούν.») για να κάνει το κείμενο πιο οικείο και προσιτό στον αναγνώστη. Τέλος, ο ρηματικός χρόνος είναι ο Ενεστώτας λόγω του επικαιρικού χαρακτήρα του άρθρου.

4. Ύφος: Επίσημο, σοβαρό, κριτικό, στοχαστικό με αξιολογική στάση απέναντι στο φαινόμενο. Στα σημεία όπου η γλώσσα είναι συνυποδηλωτική, το ύφος είναι οικείο και παραστατικό.

5. Σκοπός: Ενημέρωση του κοινού για την επικαιρότητα σχετικά με την εγκληματικότητα. Ανάλυση και σχολιασμός της κοινωνικής δυναμικής του φαινομένου. Προώθηση κριτικής σκέψης και προβληματισμού γύρω από την αποτελεσματικότητα των μέτρων αντιμετώπισης της βίας.

B5.

Ισχυρισμός: Οι αιτίες στις οποίες αποδίδουμε τη βία των ανηλίκων απέχουν από τις πραγματικές γεγονόσ που λειτουργεί αποτρεπτικά για την ανάλυση και τη θεραπεία του προβλήματος.

Τρόποι ανάπτυξης → Πρόθεση αρθρογράφου:

Αρχικά αξιοποιείται η μέθοδος της **σύγκρισης-αντίθεσης** μέσω της οποίας αναδεικνύονται οι διαφορετικές προσεγγίσεις για τα αίτια της νεανικής βίας στο πέρασμα του χρόνου, προκειμένου να φανεί ότι, αν και αποδίδονται σε διαφορετικά αίτια, όλα είναι μακριά από τις πραγματικές αιτίες. Παράλληλα αξιοποιούνται και τα **παραδείγματα**, για να **εξηγήσουν** με πιο απλά και απτά στοιχεία τις αιτιολογικές αυτές προσεγγίσεις αλλά και να **τεκμηριώσουν** την άποψη του αρθρογράφου ότι είναι ανεδαφικές και επιφανειακές. Τέλος με τη μέθοδο της **αιτιολόγησης** ο αρθρογράφος προσπαθεί να **πείσει** τον αναγνώστη ότι το πρόβλημα είναι πυρηνικό και ότι η αιτία πρέπει να αποδίδεται στα πρόσωπα που έχουν ηθική και νομική ευθύνη, διαμορφώνοντας ένα **επιχείρημα** που αποτελεί το βασικό αποδεικτικό του μέσο.

B6.

1. α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, π.χ. «να εξακολουθούμε να μιλάμε»
2. ασύνδετο σχήμα, π.χ. «λεκτική, σωματική, συναισθηματική, ψυχολογική, σεξουαλική, παιδική κακοποίηση, σχολικός εκφοβισμός, ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική παρενόχληση, ηλεκτρονικός εκφοβισμός, πολιτική βία, ρατσισμός»
3. αποσιωπητικά, «...»
4. παθητική σύνταξη, π.χ. «Συνακόλουθα, ενισχύονται ... ανατροφοδοτούνται ... επαναλαμβάνονται ... διαιωνίζεται.»
5. συνυποδηλωτική λειτουργία γλώσσας, π.χ. «ανοίγει τους ορίζοντες, σπάνε τη σιωπή τους»
6. διαρθρωτική λέξη «αν», «Αν μοιραστούμε τις εμπειρίες μας»

Γ1.**ΠΡΟΛΟΓΟΣ**

1 → β, 2 → α, 3 → γ

Αξιότιμη κυρία Υπουργέ,

Με αφορμή ένα πρόσφατο περιστατικό ενδοσχολικής βίας στη σχολική μας μονάδα, αισθάνομαι την ανάγκη, ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας, να απευθυνθώ σε εσάς με σκοπό να εκφράσω την έντονη ανησυχία μας για το φαινόμενο. Η βία μέσα στο σχολείο δεν επηρεάζει μόνο τα θύματα, τα οποία βιώνουν συναισθήματα φόβου, ανασφάλειας και απομόνωσης, αλλά διαταράσσει συνολικά το κλίμα του σχολικού περιβάλλοντος, ακυρώνοντας τον παιδαγωγικό και μορφωτικό του χαρακτήρα. Για τον λόγο αυτό πήρα το θάρρος να σας στείλω αυτή την επιστολή, με το επείγον αίτημα της κινητοποίησης του Υπουργείου, προκειμένου να προληφθούν ανάλογα περιστατικά, που υπονομεύουν την εκπαίδευση και τον πολιτισμό μας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1 → γ, 2 → β, 3 → α

Κυρία Υπουργέ, θεωρούμε καθοριστικής σημασίας τη λήψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων που θα συνδυάζουν τόσο τις πρωτοβουλίες της Πολιτείας όσο και την ενεργό συμμετοχή της σχολικής κοινότητας. Μόνο μέσα από έναν ειλικρινή διάλογο και τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα σχολείο ασφαλές, δημιουργικό και ανοιχτό σε κάθε παιδί. Κλείνοντας την επιστολή μου, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω εκ τω προτέρων και να ευχηθώ περιστατικά βίας και εκφοβισμού να εξαλειφθούν σύντομα από τα σχολεία της χώρας μας.

Με εκτίμηση,

Ο εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς.

Γ2. α.

1. Η απουσία στήριξης και φροντίδας από την οικογένεια οδηγεί συχνά τους νέους σε συναισθηματική ανασφάλεια και μοναξιά, με αποτέλεσμα να εκδηλώνουν βίαιη συμπεριφορά ως μέσο εκτόνωσης ή αναζήτησης προσοχής.
2. Όταν οι νέοι μεγαλώνουν σε συνθήκες κοινωνικής ανισότητας, αισθάνονται αδικημένοι και περιθωριοποιημένοι, γεγονός που μπορεί να τους ωθήσει σε παραβατικές ή βίαιες πράξεις, προκειμένου να επιβληθούν ή να διεκδικήσουν χώρο στην κοινωνία.
3. Η συστηματική προβολή βίαιων προτύπων από τα μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο ωθεί τους νέους στη μίμηση τέτοιων συμπεριφορών, με αποτέλεσμα η βία να παρουσιάζεται ως αποδεκτός τρόπος έκφρασης και επίλυσης διαφορών.
4. Όταν το σχολείο αδυνατεί να καλλιεργήσει αξίες, σεβασμό και κοινωνικές δεξιότητες, οι μαθητές στερούνται τα απαραίτητα εφόδια για υγιείς σχέσεις, με αποτέλεσμα την εμφάνιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού.

5. Η πίεση που δέχονται οι έφηβοι από τις παρέες τους συχνά τους ωθεί στην ανάγκη να αποδείξουν την ανωτερότητά τους, με συνέπεια να καταφεύγουν σε βίαιες πράξεις προκειμένου να αποκτήσουν αποδοχή και κύρος.
6. Η έλλειψη προοπτικών και η αίσθηση αδιεξόδου που δημιουργεί η ανεργία γεννούν απογοήτευση και θυμό στους νέους, οι οποίοι εκδηλώνονται συχνά με κοινωνικά επιθετική ή παραβατική συμπεριφορά.
7. Η χρήση ουσιών αποδυναμώνει την κρίση και τον αυτοέλεγχο των νέων, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι πιθανότητες να αντιδράσουν με βία και επιθετικότητα σε καθημερινές καταστάσεις.
8. Όταν η κοινωνία δεν προσφέρει στους νέους υγιή πρότυπα, αυτοί οδηγούνται σε σύγχυση ταυτότητας και ανασφάλεια, γεγονός που ενισχύει την εμφάνιση αντικοινωνικών και βίαιων συμπεριφορών.

Γ2. β.

1. Οι νέοι οφείλουν να δείχνουν **μηδενική ανοχή** απέναντι σε περιστατικά βίας, να επιλέγουν τον **διάλογο** για την επίλυση διαφορών, να στηρίζουν τα θύματα με **αλληλεγγύη**, να καλλιεργούν τον **σεβασμό** στις σχέσεις τους και να προχωρούν σε **καταγγελία** όταν αντιληφθούν φαινόμενα εκφοβισμού.
2. $1 \rightarrow \gamma, 2 \rightarrow \alpha, 3 \rightarrow \delta, 4 \rightarrow \beta$
3. Είναι αλήθεια πως η σιωπή των μαρτύρων μπορεί να θεωρηθεί συνενοχή, γιατί με την αδράνεια διευκολύνεται η συνέχιση του φαινομένου της βίας. Όταν κάποιος παραμένει σιωπηλός, δεν στηρίζει το θύμα, αλλά έμμεσα ενισχύει τον θύτη, ο οποίος αισθάνεται ότι έχει «ακροατήριο» που δεν αντιδρά. Η σιωπή, λοιπόν, συντηρεί τον φόβο και την αδικία. Αντίθετα, η καταγγελία, η συμπαράσταση και η ενεργητική στάση μπορούν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά, προστατεύοντας τόσο το άτομο που δέχεται τη βία όσο και το υγιές κλίμα της σχολικής κοινότητας.

Δ1.

$1 \rightarrow \Sigma, 2 \rightarrow \Lambda, 3 \rightarrow \Sigma, 4 \rightarrow \Sigma, 5 \rightarrow \Lambda, 6 \rightarrow \Sigma$

Δ2. α.

$1 - \alpha, 2 - \alpha, 3 - \delta, 4 - \gamma, 5 - \beta$

Δ2. β.

1. Κειμενικός δείκτης: α' ενικό ρηματικό πρόσωπο $\rightarrow$ Χωρίς: «Με δυσκολεύουν...», «κυρίως με περιπλέκουν οι δικές μου ερμηνείες κι ενοχές», «θα 'θελα πλέον να πω ανοιχτά...».
2. Κειμενικός δείκτης: Επανάληψη $\rightarrow$ Χωρίς: «να πω τη βία, βία», «την κάθε, όποιου και να 'ναι, βία».
3. Κειμενικός δείκτης: Αντίθεση $\rightarrow$ Χωρίς: «τη βία των πλουσίων και ισχυρών... τη βία των φτωχών και καταπιεσμένων» (Οι αντιθέσεις πλουσίων - φτωχών, ισχυρών - καταπιεσμένων).

Δ3.

Το ποίημα με κάνει να σκεφτώ πόσο συχνά η βία στη σύγχρονη εποχή καλύπτεται πίσω από δικαιολογίες, ιδεολογίες ή ωραιοποιημένες ονομασίες. Είτε προέρχεται από ισχυρούς είτε από αδύναμους, παραμένει μια πράξη που πληγώνει και διχάζει. Το ποιητικό υποκείμενο μας θυμίζει ότι η πραγματική στάση ευθύνης είναι η απόρριψη κάθε μορφής βίας χωρίς εξαιρέσεις.

Ε1.

1. στον 2. δυσχεραίνει 3. επανειλημμένως 4. αναχρονιστικές 5. ψευδή 6. βαθιά 7. την προσοχή 8. έννομο 9. αλόγιστη 10. κάθειρξη.

ΣΤ.

α. καταδικασμένο